

the 19th and 20th century. It contains a lot of data for cultural-historical, archaeological, geographic, demographic, economic and other research, and especially for the history of construction and physical planning. Every part of written or cartographic documentation is at the same time a piece of history of surveying and geodesy.

Prior to the inventory of materials of the Archive of Maps for Istria and Dalmatia, there are instructions for its use, where one can find out which archives in Croatia and abroad keep materials for Dalmatia and Istria. The materials consist of written and cartographic materials for Dalmatia, most of which is integral. There are few districts without written or cartographic materials. A smaller number of cadastral plan copies are kept at the State Archive in Zadar, in the fund of the Cadastral Maps of Dalmatia. Some of cartographic materials for Istria are kept at the State Archive in Split. There is only one volume of written material for Istria. Most materials of Istria are kept at the State Archive in Trieste, where complete written and cartographic materials for each cadastral district can be found. The State Archive in Pazin keeps indication sketches for the area of Buje district, and the State Archive in Rijeka the materials of

wider area of Rijeka and islands of Cres and Krk.

The Inventory is divided into materials of Dalmatian cadastre and those of Istrian cadastre. Materials are listed by alphabetic order of Croatian names of cadastral districts. To facilitate browsing, each district is accompanied with the name of district it belonged to during the survey. The names of new and old districts are also written in Italian. Materials are marked with ordinal numbers, first the written materials, followed by cartographic materials. To make the Archive of Maps for Istria and Dalmatia more comprehensive and available to users, the Inventory was updated with cartographic documents of Istrian cadastre which were published in the book *Istrian Cadastre 1817-1960* by Mirela Slukan-Altić in 2001.

The inventory is followed by a list of archive aids and other documentation produced by Archive's activities, as well as of materials (professional materials, news, laws, regulations) kept at the Archive.

Finally, there are alphabetic lists of cadastral district: a Croatian-Italian index and an Italian-Croatian index of toponyms, separately for materials of Dalmatian cadastre and those of Istrian cadast-

re. The ordinal number of a district in the index corresponds to the ordinal number of a district in the inventory.

The book is illustrated with several photographs of geodetic instruments and Archive rooms. There are 14 reproduction of cadastral plans, 11 of them accompanied by names of their authors.

Unfortunately, the list of cadastral plans of a particular cadastral district does not contain the names of their authors. It is known that numerous Croatian and foreign professionals and their associates participated in the Francis cadastral survey. One of them was the surveyor Antonio Putti, who was an archivist of the Archive of Maps for Dalmatia in Zadar. More about his activities in survey and plan production can be found out from the review of the book *Imperial Surveyor and Lexicographer Antonio Putti*, which is also in this journal issue.

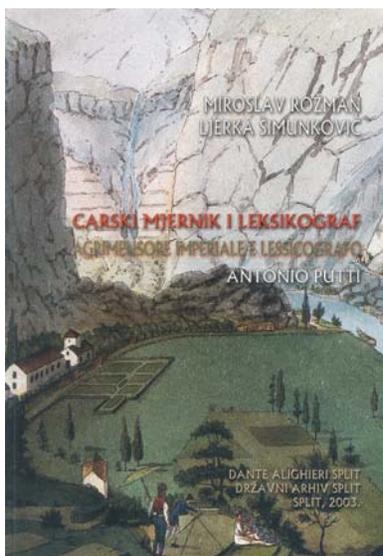
This inventory encompasses not only the materials of the Francis cadastral survey in Dalmatia and Istria, but also materials of surveys in Dalmatia and Istria up to 1975. The Archive of Maps for Istria and Dalmatia obviously contains comprehensive and rich cartographic materials which can be useful for various research.

Ivka Kjjajić

70

Imperial Surveyor and Lexicographer Agrimensore imperiale e lessicografo Antonio Putti

Miroslav Rožman and Ljerka Šimunković

In 2003, the Croatian-Italian cultural association *Dante Alighieri* in Split and the State Archive in Split published the book *Imperial Surveyor and Lexicographer Antonio Putti* by Miroslav Rožman and Ljerka Šimunković. The book was produced within the frame of the project *Croatian Linguistic Heritage in Historical Documents* led by Prof. Dr. Lj. Šimunković. It was published with support from the Ministry of Sciences and Technology of the Republic of Croatia (today's Ministry of Science, Education and Sport) and the Head Office of the *Dante Alighieri Association* in Rome.

The book is written in Croatian and Italian. The Croatian text was translated to Italian by Melita Sciucca. The book contains 179 pages, size 17×24 cm, pa-

perback, ISBN 935-99197-0-3 and ISBN 953-6764-03-2.

The book consists of following chapters:

- Prologue
- First Croatian-Italian pervading
- Dalmatian multilinguistics
- Dalmatia after the fall of Serenissima
- Material life
- Geodetic survey of Dalmatia from 1823 to 1838
- Antonio Putti – imperial surveyor in Dalmatia
- Social and cultural life of Zadar
- Manuscript and its fate
- Composition of Putti's dictionary
- Visual representation of verbs and adjectives

za njegovu upotrebu iz kojih se može saznati u kojim se arhivima u Hrvatskoj i inozemstvu čuva gradivo za Dalmaciju i Istru. Gradivo se sastoji od pisanog i kartografskog gradiva za Dalmaciju koje je uglavnom cjelovito. Samo nekoliko općina nema ili pisano ili kartografsko gradivo. Manji broj kopija katastarskih planova čuva se u Državnom arhivu u Zadru, u fondu Katastarske mape Dalmacije. Kartografsko gradivo za Istru djelomično se čuva u Državnom arhivu u Splitu. Od pisanog gradiva za Istru postoji samo jedan svezak. Najveći i najpotpuniji dio gradiva katastra Istre čuva se u Državnom arhivu u Trstu u kojem je i kompletno pisano i

kartografsko gradivo za svaku katastarsku općinu. U Državnom arhivu u Pazinu čuvaju se indikacijske skice za područje kotara Buje, a u Državnom arhivu u Rijeci je gradivo šireg riječkog područja te otoka Cresa i Krka.

Inventar je podijeljen na gradivo katastra Dalmacije i gradivo katastra Istre. Gradivo je popisano abecednim redom hrvatskih imena katastarskih općina. Radi lakšeg snalaženja, uz svaku općinu je naveden i kotar kojem je općina pripadala u doba izmjere. Uz ime općine i kotora na hrvatskom jeziku je i njihovo talijansko ime. Nakon oznake imena katastarske općine i pripadnosti kotaru, u popisu pojedine općine gradivo je označeno rednim brojevima, prvo je navedeno pisano gradivo, a nakon toga kartografsko gradivo. Radi dostupnosti korisnicima i cjelovitosti gradiva Arhiva mapa za Istru i Dalmaciju, u inventar su uneseni i kartografski dokumenti katastra Istre koje je Mirela Slukan-Altić objavila 2001. u knjizi *Katastar Istre 1817-1960*.

Nakon inventara slijedi popis arhivskih pomagala i druge dokumentacije nastale djelovanjem Arhiva mapa za Istru i Dalmaciju te knjižno gradivo (stručna glasila, vjesnici, listovi, zakoni, pravilnici, uredbi) što se čuvaju u Arhivu.

Na kraju knjige nalaze se abecedna kazala katastarskih općina, i to hrvatsko-

talijansko kazalo te talijansko-hrvatsko kazalo toponima, pričem je odvojeno dano za gradivo katastra Dalmacije, a posebno za gradivo katastra Istre. Redni broj općine u kazalu odgovara rednom broju općine u inventaru.

Knjiga je ilustrirana s nekoliko fotografija geodetskih instrumenata i prostora Arhiva. Od 14 reprodukcija katastarskih planova koje se nalaze u knjizi, uz 11 su navedeni i njihovi autori.

Nažalost, u inventaru gradiva, uz popis katastarskih planova pojedine katastarske općine nisu navedeni njihovi autori. Poznato je da je u franciskanskoj katastarskoj izmjeri sudjelovao velik broj domaćih i inozemnih stručnjaka i njihovih pomoćnika. Jedan od njih bio je i mjernik Antonio Putti koji je bio i arhivist Arhiva mapa za Dalmaciju u Zadru. O njegovu djelovanju u izmjeri i izradi planova može se saznati iz prikaza knjige *Carski mjernik i leksikograf Antonio Putti* što se nalazi u ovom broju časopisa.

Ovaj inventar obuhvaća ne samo gradivo franciskanske katastarske izmjere u Dalmaciji i Istri, nego i gradivo izmjera koje su provedene u Dalmaciji i Istri do 1975. Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju očito sadrži opsežnu i bogatu kartografsku građu koja može poslužiti za mnoga daljnja istraživanja.

Ivka Kljajić

71

Carski mjernik i leksikograf Agrimensore imperiale e lessicografo Antonio Putti

Miroslav Rožman i Ljerka Šimunković

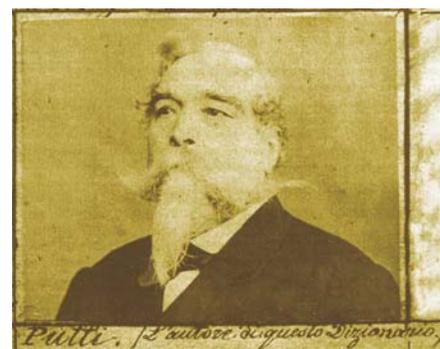
Hrvatsko-talijanska kulturna udruga *Dante Alighieri* u Splitu i Državni arhiv u Splitu objavili su 2003. godine knjigu *Carski mjernik i leksikograf Antonio Putti* autora Miroslava Rožmana i Ljerke Šimunković. Knjiga je nastala u okviru projekta *Hrvatska jezična baština u povijesnim dokumentima* čija je voditeljica bila prof. dr. sc. Ljerka Šimunković. Tiskana je uz potporu Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske (danas Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa) i Središnjice udruge *Dante Alighieri* u Rimu.

Knjiga je napisana usporedno na hrvatskom i talijanskom jeziku. Tekst s hrvatskog na talijanski jezik prevela je Melita Sciuca. Sadrži 179 stranica formata 17×24 cm, meko je ukoričena, nosi

oznake ISBN 935-99197-0-3 i ISBN 953-6764-03-2.

Knjiga obuhvaća sljedeća poglavlja:

- Prolog
- Prva hrvatsko-talijanska prožimanja
- Dalmatinski plurilingvizam
- Dalmacija poslije pada Serenissime
- Materijalni život
- Geodetska premjera Dalmacije od 1823. do 1838.
- Antonio Putti – carski mjernik u Dalmaciji
- Društveni i kulturni život Zadra
- Rukopis i njegova sudbina
- Kompozicija Puttijeve rječnika

- Vizualno predočavanje glagola i pridjeva
- Vizualno predočavanje apstraktnih imenica
- Fikcijsko djelo
- Epilog

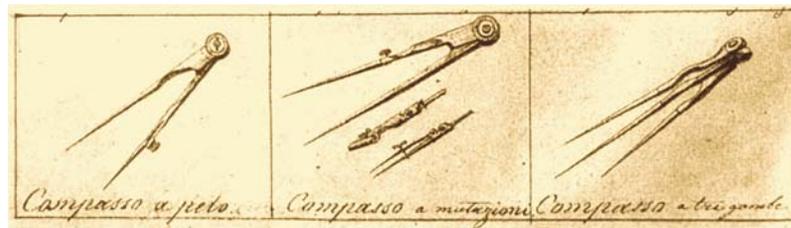
- Visual representation of abstract nouns
- Fiction work
- Epilogue

At the end of the book, there are summaries in German, French and English, as well as bibliography.

Little can be found out about Antonio Putti from available literature. This book is dedicated to Putti's life, work and especially his manuscript of unpublished pictorial dictionary.

Antonio Putti was born in Padua on October 21, 1799. He became a *graduate surveyor* at the Faculty of Mathematics of the University of Padua on July 7, 1817. It is not known what he did and where after graduation, until 1824, when he was involved in cadastral survey of Dalmatia. In that year, he signed plans produced in cadastral district Zadar: Barbat and Kampo on Rab, Preko, Ugljan, Vrgada and Silba and the Žirje island. In the next year, he was in Šibenik's surroundings, where he signed plans of Dubrava, Rogoznica and Vrpolje. In 1826 he produced plans of Smoković, Selin, Smilčić and Zelengrad near Obrovac, and plans of Biljani and Mokropolje, as well as Smrdelj near Skradin in 1827. He produced plans of Biovičino selo near Obrovac and Oklaj and Plavno near Knin and Štikovo near Dmiš in 1828, and plans of Mirlović polje, Unešić and Vinovo donje in 1829. He produced plans of the city of Trogir, Marina, and Okrug and Slatina on Čiovo in 1830, and plans of Solin, Split and Košut near Sinj 1831. He did not sign any plans during the period between 1831 and 1834 because the survey was stopped. The authors assume he lived in Split and Omiš.

In the October 18, 1833 issue of newspaper *Gazzetta di Zara*, there is mention

of a decision to promote several surveyors, and Putti and three others were also acknowledged and were given bonus payment for special effort in the survey during 1832. He participated in the survey of the Katuni village near Omiš, Novo selo on Brač, Komiža on Vis and Biorini near Imotski in 1834, and in the survey of Studenci and Dobranja in 1835. In 1836, he worked near Opuzen, in Desne and Vid, and then later in Blato, Vela luka on Korčula and Pijavičino and Sreser on the Pelješac peninsula. He executed the survey of Babino polje near Slano, Dubrovnik, Prijedor with Obuljen and Rožata, Cavtat and Čilipi in 1837. The next year, he worked in the southernmost parts of that time's Dalmatia, in Boka kotorska, where he signed plans of Bijelo, Lepetane, Prčanj, Stoliv, Tivat and Zagora. In the end, he worked in the southernmost parts of that time's Dalmatia, near Budva, in Čelobrdo, Stojanović, Uglješić and Vrba.

After Dalmatia's survey was completed, Putti was transferred to Ljubljana, where he stayed until 1841, when he was transferred to the Czech country. He returned to Dalmatia in 1845, when he became an archivist of the Map Archive for Dalmatia in Zadar. He lived in Zadar until he retired in 1864. After that, he went to Venice, where he lived to 1867, when he moved to Padua. According to research by this book's authors, it is not known where died.

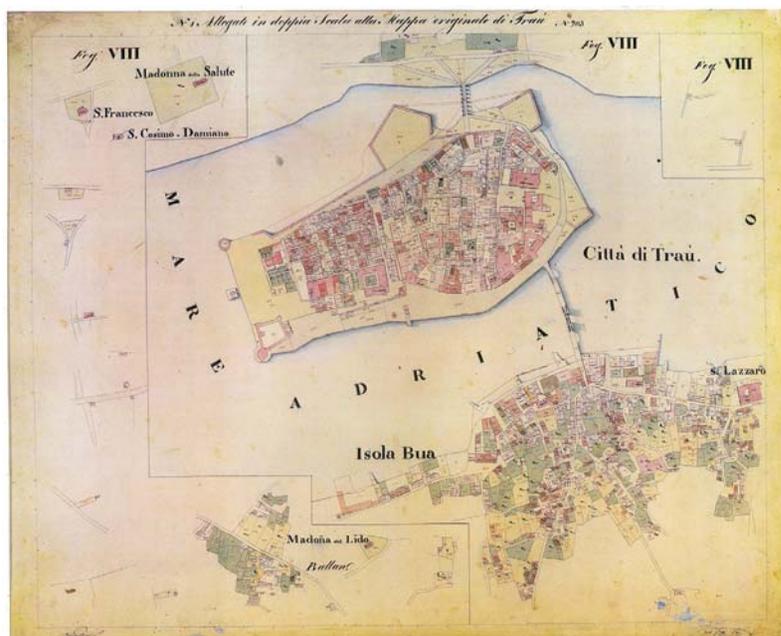
The authors dedicated most of the book to describing the manuscript of Putti's unpublished pictorial dictionary. The first two volumes, *Dizionario enciclopedico intuitivo-figurato di Antonio Putti, 1862* (Encyclopedical-intuitive-pictorial dictionary by Antonio Putti, 1862) were produced in Zadar. Both have 1862 written on them. It is assumed he finished writing them that year. The third volume of the dictionary, titled *Elenco dei vocaboli compresi nel Dizionario enciclopedico-intuitivo del Antonio Putti di Padova, 1863* (List of words included into the Encyclopedical-intuitive-pictorial dictionary by Antonio Putti from Padua, 1863), was subsequently corrected to 1868. In 1872, Putti started working on the fourth volume of the dictionary, titled *Riassunto di 18332 voci del Dizionario enciclop. intuitivo figurato del Antonio Putti* (Content of 18332 words of the Encyclopedical-intuitive-pictorial dictionary by Antonio Putti).

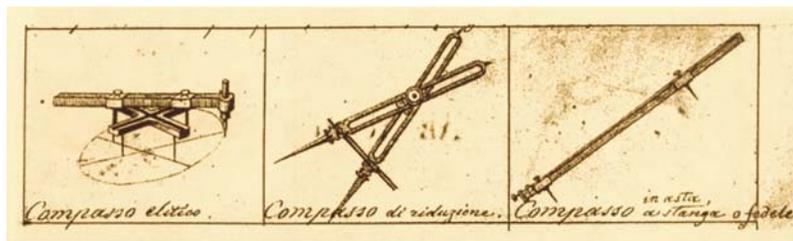
Putti wrote each word in the dictionary within a small frame in which he drew a corresponding drawing representing the meaning of a particular word. Following each word, he included in parentheses the field the word belongs to, its setting according to the material it refers to or grammatical setting. The dictionary contains about 18 000 words and the same number of drawings. Putti included into his dictionary the fund of words which were in general use in the 19th century. The dictionary was known during Putti's life, but it is not known why it wasn't published.

This book's special value comes from the fact that authors' own research by studying various publications, newspapers and documents stored in certain archives in Croatia and foreign countries resulted in numerous data and interesting facts about Putti's life which were previously unknown. The authors analyze how Putti graphically represented words in his dictionary by noting several examples with excerpts of individual manuscript pages.

The manuscript of Putti's dictionary was found by Lj. Šimunković at the Scientific Library in Zadar. She prepared it for publication, and it was first printed by Accademia della Crusca in Florence in 1994. It consists of two volumes with a total of 32 pages of introductory study and 774 pages of facsimile manuscript edition.

Ivka Kljajić
Miljenko Lapaine

Na kraju knjige nalaze se sažeci na njemačkom, francuskom i engleskom jeziku te bibliografija.

Iz dostupne literature malo se moglo saznati o Antoniju Puttiju. Ova je knjiga posvećena Puttijevom životu i radu te posebno njegovu djelu, rukopisu neobjavljenoga slikovnoga rječnika.

Antonio Putti rođen je 21. listopada 1799. u Padovi. Na Matematičkom fakultetu Sveučilišta u Padovi stekao je zvanje *diplomiranoga geometra* 7. srpnja 1817. Nije poznato što je i gdje radio nakon diplomiranja do 1824. kada je bio uključen u katastarsku izmjeru Dalmacije. Te je godine potpisao planove izrađene u katastarskom okrugu Zadar: Barbat i Kampion na Rabu, zatim Preko, Ugljan, Vrgada i Silba te otok Žirje. Sljedeće godine bio je u šibenskoj okolici, gdje je potpisao planove Dubrave, Rogoznice i Vrpolja. Godine 1826. izradio je planove Smokovića, Selina, Smilčića i Zelengrada pored Obrovca, a 1827. planove Biljana i Mokropolja te Smrdelja pored Skradina. Planove Biovičina sela kod Obrovca te Oklaja i Plavnog pored Knina i Štikova kod Drniša izradio je 1828., a 1829. planove Mirlović polja, Unešića i Vinova donjega. Iste te godine, u zaleđu Trogira potpisao je planove sela Divojevići, Kladnjice i Suhidol. Godine 1830. izradio je planove grada Trogira i Marine, te Okruha i Slatina na otoku Čiovu, a 1831. planove Solina i Splita te Košuta kraj Sinja. U razdoblju od 1831. do 1834. nije potpisao nijedan plan, jer je izmjera bila prekinuta. Autori pretpostavljaju da je boravio u Splitu i Omišu.

U novinama *Gazzetta di Zara* s danom 18. listopada 1833. spominje se odluka o unapređenju nekoliko geometara, a Puttiju i još trojici je odano i priznanje i dana novčana nagrada zbog posebnog isticanja u izmjeri tijekom 1832. Na izmjeri sela Katuni kraj Omiša, Novog sela na Braču, Komiže na otoku Visu i Biorina kraj Imotskoga sudjelovao je 1834, a sljedeće godine na izmjeri Studenaca i Dobranje. Godine 1836. radio je pored Opuzena, u mjestima Desne i Vid, a potom u Blatu, Veli luci i Žrnovu na otoku Korčuli te Pijavičinu i Sreseru na poluotoku Pelješcu. Izmjeru Babinog polja kod Slanoga, Dubrovnika, mjesta Prijedor s Obuljenom i Rožatom, potom Cavtata i Čilipa proveo je 1837. Iduće godine radio

je na krajnjem jugu tadašnje Dalmacije, u Boki kotorskoj, gdje je potpisao planove mjesta Bijela, Lepetane, Prčanj, Stoliv, Tivat i Zagora. Na kraju je radio i u najjužnijim dijelovima tadašnje Dalmacije, pored Budve, u mjestima Čelobrd, Stojanović, Uglješić i Vrba.

Nakon završetka izmjere Dalmacije, Putti je dobio premještaj u Ljubljanu gdje je ostao do 1841. kada je dobio premještaj u Češku. Godine 1845. vratio se u Dalmaciju. Te je godine bio postavljen na mjesto arhivara Arhiva mapa za Dalmaciju u Zadru. U Zadru je živio sve do umirovljenja 1864. Nakon toga, otišao je u Veneciju gdje je živio do 1867. kada se preselio u Padovu. Prema istraživanjima autora ove knjige, nije poznato kada i gdje je umro.

Veći dio knjige autori su posvetili opisu rukopisa neobjavljenoga Puttijevog slikovnog rječnika. Prva dva volumena *Dizionario enciclopedico intuitivo-figurato di Antonio Putti, 1862* (Enciklopedijsko-zorno-slikovni rječnik Antonija Puttija, 1862) izradio je u Zadru. Na oba volumena piše 1862. godina. Pretpostavlja se da je te godine završio njihovo pisanje. Na trećem volumenu rječnika koji nosi naslov *Elenco dei vocaboli compresi nel Dizionario enciclopedico-intuitivo del Antonio Putti di Padova, 1863* (Popis riječi obuhvaćenih u Enciklopedijsko-zorno rječnik Padovanca Antonija Puttija, 1863), naknadno je godina prepravljena na 1868. Godine

1872. Putti je počeo raditi na četvrtom volumenu rječnika s naslovom *Riassunto di 18332 voci del Dizionario enciclopedico intuitivo figurato del Antonio Putti* (Sadržaj 18332 riječi Enciklopedijsko-zorno-slikovnoga rječnika Antonija Puttija).

Putti je svaku riječ u rječniku napisao unutar malog okvirčića u kojem je nacrtao i odgovarajući crtež koji prikazuje značenje pojedine riječi. Iza napisane riječi, u zagradi je naveo područje kojemu pripada, njezinu odrednicu prema materiji na koju se odnosi ili gramatičku odrednicu. Rječnik sadrži oko 18 000 riječi i isto toliko nacrtanih crteža. Putti je u svoj rječnik uvrstio fond riječi koje su bile u općoj upotrebi u 19. st. Rječnik je bio poznat još za autorova života, ali nije bio objavljen iz još nepoznatih razloga.

Posebna vrijednost ove knjige je što su autori na osnovi vlastitih istraživanja proučavanjem različitih publikacija i novina te dokumenata koji se čuvaju u pojedinih arhivima u Hrvatskoj i inozemstvu pronašli veliki broj podataka i zanimljivosti o Puttijevu životu koji do sada nisu bili poznati. Autori analiziraju kako je Putti grafički predočavao riječi u svom rječniku navodeći nekoliko primjera uz isječke pojedinih stranica rukopisa.

Rukopis Puttijeva rječnika pronašla je Ljerka Šimunković u Znanstvenoj knjižnici u Zadru. Ona ga je priredila za objavljivanje, a prvotisak je objavila Accademia della Crusca u Firenci 1994. Sastoji se od dva volumena s ukupno XXXII stranice uvodne studije i 774 stranice faksimilskog izdanja rukopisa.

Ivka Kljajić
Miljenko Lapaine

